

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ ЧЛАНАК

ПРОГАЊАЊЕ – КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТИ

Марко Солумун¹*Студент мастер студија Правног факултета
Универзитета у Београду*

Апстракт: Прогањање је ново кривично дјело кривичном законодавству Републике Српске, прописано у Кривичном законнику Републике Српске из 2017. године, након усклађивања кривичног законодавства Републике Српске са Конвенцијом о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција), коју је ратификовала Босна и Херцеговина. Прогањање је нови термин за друштвено неприхватљиво понашање које је старо колико и човјечанство. У раду су обрађени појам прогањања и законска обилежја бића кривичног дјела. У раду је приказано и кривично дјело прогањање, како је оно инкриминисано у Кривичном законнику Републике Србије.

Кључне ријечи: прогањање, Истанбулска конвенција, праћење, ухођење.

1. УВОД

Криминалнополитички основ за увођење овог кривичног дјела у кривичноправни систем Републике Српске произилази из одредбе члана 34 Конвенције о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици^{2 3}. Истанбулска конвенција је усвојена 11. маја 2011. године⁴, а након десет ратификација, ступила је на снагу 1. августа 2014. године, док је Босна и Херцеговина међу првима ратификовала Конвенцију 7. новембра 2013. године. Конвенција допуњује и проширује постављене стандар-

¹ дипломирани правник, контакт: markosolomun@outlook.com.

² Милош Бабић, Иванка Марковић, *Кривично право, посебни дио* (Бања Лука: Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, 2018), 100.

³ У даљем тексту: Истанбулска конвенција.

⁴ Непуних 10 година од потписивања, Турска се повукла из Конвенције. Више о томе Carola Cerami, „Turkey, Europe and Women’s Rights: The Controversial Debate on the Istanbul Convention”, *Nuovi Autoritarismi e Democrazie: Diritto, Istituzioni, Società*, 3, 1 (2021): 189.

де других регионалних организација за људска права у овој области, односно по први пут поставља правно обавезујуће стандарде⁵ за превенцију насиља над женама и насиља у породици, заштиту жртава и кажњавање учинилаца⁶, односно њен резултат је стварање обавеза за земље потписнице у погледу усклађености домаћег законодавства са одредбама садржаним у тексту Конвенције⁷.

Истанбулска конвенција чланом 34 обавезује државе потписнице да предузму неопходне законодавне односно друге мјере како би осигурале да намјерно понашање понављањем пријетњи упућених другом лицу, које узрокују да се он/она плаши за своју сигурност, буде инкриминисано. Тако се ово дјело појављује као сасвим ново кривично дјело законодавству Републике Српске, што представља један позитиван помак у правцу инкриминације понашања којима се угрожава спокојство грађана. У којој мјери је занемарена штетност оваквог понашања, показује и једна анализа у Великој Британији, према којој је чак 90% случајева прогањања занемарено, а починиоци не буду ни опоменути због свог неприхватљивог понашања⁸. У Денверу (САД) спроведено је истраживање које је обухватило узорак од 8000 мушкараца и 8000 жена, те су резултати показали да је 8% жена, односно 2% мушкараца у неком моменту било жртва прогањања, из чега произлази процјена да у САД милион жена и 400 хиљада мушкараца на годишњем нивоу бива виктимизирано прогањањем⁹. Такође, у Њемачкој је спроведено слично истраживање, које је дало резултате који не одступају од претходних, па је тако утврђено да су жене биле жртве у чак 87% случајева, а да су прогонитељи у 86% случајева мушкарци¹⁰.

Према извјештају Министарства унутрашњих послова Републике Српске¹¹, у 2017. години је пријављено 10 кривичних дјела прогањања, у 2018. години тај број је износио 36, 2019. године је било 49 пријављених

⁵ Више о позитивним обавезама државе в. Lisa Grans, „The Istanbul Convention and the Positive Obligation to Prevent Violence“, *Human Rights Law Review*, 18 (2018):184.

⁶ Lidia Balogh, „The Ratification Status of the Council of Europe’s Istanbul Convention Among EU Member States“, *MTA Law Working Papers*, 7 (2020): 1. В. и Cemre Baytok, *The Istanbul Convention, Gender Politics and Beyond: Poland and Turkey* (Berlin: Hafiza Merkezi Berlin, 2021), 6.

⁷ Миодраг Симовић, Миле Шикман, „Decade of the Istanbul Convention-Practice and Application in Bosnia and Herzegovina“, *Правни живот*, 1, 9 (2022): 433. Вид. и Beatrice Carradorini, „The Notion of Consent in Sexual Intercourse: the Istanbul Convention and its Implementation at National Level“, (*мастер рад*, Universita Ca Foscari Venezia, 2020), 65.

⁸ „Stalking-the terrifying crime the law may at last be taking seriously“, у: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/mar/06/stalking-crime-law-taking-seriously>, приступљено 31.10.2023.

⁹ Милица Ковачевић, Марија Маљковић, „Прогањање-криминолошки и кривичноправни аспекти“, *Зборник Института за криминолошка и социолошка истраживања*, 35, 3 (2016): 88.

¹⁰ *Ibid.*, 89.

¹¹ „Информација о стању безбједности у Републици Српској за 2021. годину“, у: <https://mup.vladars.net/index.php?vijest=64&vrsta=statistike&stat=1>, приступљено 12.9.2022.

кривичних дјела прогањања, 2020. године је тај број износио 57, а 2021. године 33 пријављена кривична дјела прогањања. Недостатак ове статистике је што сва пријављена понашања не морају имати карактер кривичног дјела, тако да се за нека од њих и не покрене кривични поступак¹². У Србији су статистички подаци, када је ријеч о кривичном дјелу прогањање приступачнији, па је тако за ово кривично дјело у периоду од 2017. до 2020. године осуђено 282 лица¹³.

2. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГАЊАЊА

Иако је прогањање је нови термин за понашање старо као и човјечанство¹⁴, треба нагласити да неки криминолози, попут Камира (Kamir), истичу да је први случај прогањања забиљежен још у месопотамијском миту о Лилиту из 1000. године п.н.е., а уједно се могу навести примјери прогањања Јелене Тројанске од стране Агамемнона¹⁵. Инкриминација понашања које би назвали криминалитетом прогањања, забиљежена је у Јустинијановим Институцијама из 535. године¹⁶. У Великој Британији случај под називом *Dennis v Lane* из 1704. године, као и случај *R v Dunn* из 1840. године, први су примјери криминалитета прогањања који су били процесуирани пред судовима¹⁷. Савремено схватање прогањања као криминалне појаве, први пут је инкриминисано у Калифорнији 1990. године и то под притиском јавности, револтиране због убиства више жена, које су претходно биле прогањане¹⁸. Све док Калифорнија није инкриминисала прогањање, извршилац овог дјела није могао да буде кривично гоњен нити ухапшен док физички не повриједи жртву¹⁹.

¹² Иванка Марковић, *Основи криминологије* (Бања Лука: Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, 2010), 40.

¹³ „Политика“, у: <https://www.politika.rs/sr/clanak/496662/Zbog-proganjanja-donete-282-presude>, приступљено 31.10.2023.

¹⁴ Suzana van der Aa, „Stalking as a Form of (domestic) Violence Against Women“, *Rassegna Italiana di Criminologia*, 3 (2012): 175. Види Brian Nicol, *Stalking* (Chicago: The University of Chicago Press, 2006), 7. В. Sue Morris, Simon N Anderson, Lorraine Murray, „Stalking and Harassment in Scotland“, *Crime and Criminal Justice Research Programme*, 67 (2002): 2. Слично и Reid Meloy, „Stalking-an Old Behavior, a New Crime“, *The Psychiatric Clinics of North America*, 22, 1 (1999): 85.

¹⁵ Дарко Димовски, „Криминалитет прогањања-криминолошки и кривично правни аспект“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 72 (2016): 164.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Душица Миладиновић-Стефановић, „Прилог расправи о криминализацији прогањања“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 72 (2016): 145.

¹⁹ Вишња Ранђеловић, „Прогањање: појам, карактеристике и предлози *de lege ferenda*“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1-50 (2016): 234.

Сам назив овог кривичног дјела је превод енглеске ријечи *stalking*²⁰, који се изворно користио у вези са ловом на дивљач, а који је означавао прикрадање, вребање дивљачи²¹, а од краја XX и почетка XXI вијека, овај термин се употребљава у смислу прогањања људских бића²². Термином се посебно наглашавају прикривеност и лукавост прогонитеља, као и малициозна намјера са којом се он упушта у узнемиравање своје жртве²³. Уопштено, у кривичноправној литератури се под појмом прогањања подразумева понашање за које је карактеристична упорност и понављање, а подобно је да код лица према којем је управљено изазове психичку несигурност и страх²⁴, односно активности које, узете у цјелини, доводе до узнемиравања и осјећаја угрожености неке особе од стране друге особе²⁵. Тај термин се данас, осим у кривичноправној, користи и у психолошкој и психијатријској литератури²⁶ за означавање одређене врсте понашања за које је карактеристична упорност и понављање и које је подобно да код лица према коме је управљено изазове психичку несигурност и страх²⁷.

3. РАДЊА ИЗВРШЕЊА

Основни облик дјела врши онај ко упорно и кроз дуже вријеме прати или уходи друго лице или с њим директно или преко трећег лица настоји успоставити нежељени контакт или на други начин код тог лица изазива промјене животних навика, тјескобу или страх за властиту сигурност или сигурност њему блиских лица²⁸. Истанбулска конвенција прогањање де-

²⁰ Тако неки сматрају да термин *stalking*, попут нпр. фудбалског хулиганизма, није технички правни термин, него термин који се користи у свакодневној употреби. Вид. Catherine Elliott, Frances Quinn, *Criminal Law, 8th edition* (Harlow: Pearson Education Limited, 2010), 158.

²¹ Зоран Стојановић, „Прогањање-ново кривично дело у Кривичном законнику Србије“, у *Казнена реакција у Србији, VII део*, уред. Ђорђе Игњатовић (Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2017), 2.

²² Весна Николић-Ристановић, Марина Ковачевић-Лепојевић, „Прогањање: појам, карактеристике и друштвени одговори“, *Темуда*, 4 (2007): 4.

²³ Милица Ковачевић, „Прогањање-општа разматрања и упоредноправни преглед“, *Страни правни живот*, 1 (2018): 58.

²⁴ Никола Пауновић, „Кривичноправни аспекти прогањања-упоредноправна анализа и могући правци *de lege ferenda* измена“, *Страни правни живот*, 1 (2019): 21.

²⁵ Ђорђе Игњатовић, *Криминологија* (Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2023), 114.

²⁶ Вид. и Reid Meloy, „Stalking (Obsessional Following): A Review of Some Preliminary Studies“, *Aggression and Violent Behavior*, 1, 2 (1996): 152; Michele Pathe, *Surviving stalking* (Cambridge: Press syndicate of the University of Cambridge, 2002), 8. Такође и Daniela Acquadro Maran, Antonella Varetto, „Psychological Impact of Stalking on Male and Female Health Care Professional Victims of Stalking and Domestic Violence“, *Frontiers in Psychology*, 9 (2018): 1.

²⁷ Зоран Стојановић, „Прогањање-ново кривично дело у Кривичном законнику Србије“, 2.

²⁸ Члан 144. став 1 Кривичног законика Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 64/2017, 104/2018-одлука УС, 15/2021 и 73/2023, даље у тексту: КЗ.

финише на начин да је оно намјерно понашање понављањем пријетњи, а наведена дефиниција је подложна критици јер не мора уопште бити предузета пријетња а опет се може радити о прогањању²⁹.

Уочавамо формулацију кориштену у овом члану која упућује на то да није довољно да се радње праћења или ухођења предузму само једном, него се тражи да се то врши упорно и кроз дуже вријеме, а што је фактичко питање и суд ће га у сваком конкретном случају утврђивати. Тако је и Врховни касациони суд Србије у пресуди Кзз 70/19, заузео став да једна дјелатност која има значај радње извршења предузима се више пута или се једнократно предузима више различитих дјелатности које имају значај радње извршења³⁰. Такође, у истој пресуди, Врховни касациони суд је заузео став да дјело окривљене које је предмет оптужбе по закону није кривично дјело, јер из чињеничног описа кривичног дјела, датог у оптужном акту јавног тужиоца и утврђеног у изреци првостепене пресуде, не произилазе сва битна законска обиљежја кривичног дјела прогањање за које је окривљена у овом кривичном поступку оптужена и правноснажно оглашена кривом. Ово из разлога јер у чињеничном опису кривичног дела није наведен одређени временски период у коме је окривљена предузимала радњу извршења кривичног дјела и то конкретно значење у времену од када до када, а што је битно обиљежје предметног кривичног дјела, већ је наведено само „дана 08.02.2018. године, око 13,00 часова“, а што по налажењу Врховног касационог суда у конкретном случају није довољно за постојање предметног кривичног дјела³¹. Законски елемент бића кривичног дјела који се односи на временски период у којем је предузета радња извршења, уједно је и споран елемент, јер се појединачним актима праћења или ухођења не остварују обиљежја бића кривичног дјела, ако су она вршена у великим временским интервалима.

Радња извршења треба да се извршава упорно (ко упорно и кроз дуже вријеме...). Мада има мишљења да упорност као објективно обиљежје бића овог кривичног дјела има садржинску и функционалну самосталност и подразумева понављање неке радње ради остварења одређеног циља, логичко тумачење упућује на закључак да овај услов не егзистира самостално и да је по природи ствари нужно повезан са првим условом³² (временским периодом, п.а). Наиме, схваћена објективно упорност се манифестује кроз

²⁹ Пауновић, „Кривичноправни аспекти прогањања-упоредноправна анализа и могући правци *de lege ferenda* измена“, 22.

³⁰ Пресуда Врховног касационог суда Србије, бр. Кзз 70/2019 од 6.2.2019.

³¹ *Ibid.*

³² Наташа Делић, *Кривично право-посебни део* (Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2023), 102.

само понављање дјелатности које имају значај радње извршења, па се тако испуњеност првог објективног услова - да се дјелатност која има значај радње извршења предузима у току одређеног временског периода – имплицира испуњеност другог објективног услова – да се дјелатност која има значај радње извршења предузима упорно³³. Уколико би услов упорности био постављен тако да захтјева и извјесну субјективну карактеристику, везану за лични однос учиниоца према пасивном субјекту, што би значило да се његова испуњеност утврђује објективно-субјективно, такав приступ би наведеном услову обезбједио тек дјелимичну суштинску независност, која би у потпуности била остварена једино у случају искључиве примјене субјективног критеријума, који би подразумеивао испуњеност одређених захтјева како на страни учиниоца, тако и на страни пасивног субјекта³⁴.

Радња извршења је одређена алтернативно и то као праћење или ухођење, настојање успостављања и успостављање нежељеног контакта са другим лицем. Праћење представља отворено и јавно слијеђење, приближавање неком лицу, на његовим уобичајеним активностима, попут шетње испред или иза пасивног субјекта, улажење у исто средство јавног превоза, долазак у исте угоститељске објекте итд. Тако дјело постоји када је оптужени пратио и предузимао друге радње у циљу физичког приближавања том лицу противно његовој вољи, тако што је свакодневно пратио кретање оштећене и уходио је по граду, тако што би ишао иза ње и пратио је гдје и са ким се виђа, састаје, а онда би готово свако вече стајао поред продавнице гдје је оштећена запослена, чекајући да она затвори радњу, а онда би сједао у свој аутомобил и истим је пратио до куће³⁵.

Ухођење је, за разлику од праћења, тајно и прикривено кретање за неким лицем (пасивним субјектом), односно посматрање из даљине, тј. из аутомобила, иза ћошка итд. али да пасивни субјект ипак има представу да је објекат посматрања. Ухођење се дефинише као намјерно и понављано пријетеће понашање према другој особи које узрокује да се она боји за властиту сигурност³⁶.

Код радње извршења настојања успостављања нежељеног контакта, није неопходно да је сам контакт и успостављен. Уочавамо да је законодавац у овом случају прописао кажњавање и за покушај као за свршено кривично дјело. Ради се о свршеном покушају код кога поред предузимања радње од стране учиниоца, на одређени начин или одређеним средством,

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Пресуда Врховног Касационог суда Србије, бр. Кзз 139/2021 од 17.2.2021.

³⁶ Вељко Икановић, „Кривично дјело прогањање у физичком и сајбер простору“, *Годишњак Факултета правних наука*, 12 (2022): 82.

ипак не долази до наступања посљедице у смислу промјене или стања у спољном свијету, па се не остварује биће кривичног дјела у потпуности, већ само дјелимично³⁷. Ова радња извршења се остварује нпр. слањем порука, мејлова, писама, поклона, а данас све више и као *cyberstalking*³⁸.

Дакле радња извршења је одређена алтернативно као праћење, ухођење, настојање успостављања или успостављање нежељеног контакта, те је генералном клаузулом „или на други начин“ остављена могућност да се ово дјело изврши и на неки други, сличан начин, којим се код пасивног субјекта изазивају промјене животних навика, тјескоба или страх за властиту сигурност или сигурност њему блиских лица.

Наведене радње не представљају нужно радњу извршења кривичног дјела прогањање, штавише, представљају облике друштвено прихватљивог понашања³⁹, попут удварања, пружања пажње итд. Међутим, ако из тих радњи, за пасивног субјекта произлази страх за властиту сигурност, или сигурност њему блиских лица, тјескоба, промјена животних навика, тада оне улазе у криминалну зону и тада се остварују обиљежја бића кривичног дјела⁴⁰ (ако су предузимане упорно и кроз дуже вријеме).

У погледу овог кривичног дјела, спорна је и конструкција продуженог кривичног дјела, јер ће постојати само једно дјело иако се радња извршења понавља у току дужег временског периода (у случају да се то чини према истом пасивном субјекту).

4. ПОСЉЕДИЦЕ, ВИНЕСТ

Кривично дјело прогањање је прописано као посљедично кривично дјело, а као посљедица овог кривичног дјела јавља се промјена животних навика друге особе, тјескоба или страх за властиту сигурност или сигурност њему блиских лица. Како се посљедице овог кривичног дјела разликују по свом интензитету, тако ће се њихово вредновање из угла кривичног неправда, одразити на плану одмјеравања казне. Можемо уочити да би законодавац прописивањем овог кривичног дјела као дјелатносног, а не посљедичног, проширио криминалну зону и пружио ширу заштиту жртви овог кривичног дјела, али би у неповољнији положај довео потенцијалног учиниоца.

³⁷ Икановић, „Кривично дјело прогањање у физичком и сајбер простору“, 82.

³⁸ *Cyberstalking* се јавља у три облика као: интернет прогањање које се остварује путем друштвених мрежа, компјутерско прогањање преко неовлаштене контроле компјутера пасивног субјекта и прогањање путем мејла преко непосредне комуникације порукама. Опширније види Икановић, „Кривично дјело прогањање у физичком и сајбер простору“, 87.

³⁹ Слично и Зоран Стојановић, *Коментар кривичног законика* (Београд: Службени гласник, 2021), 525.

⁴⁰ Види и Самра Дечковић, „Кривично-правни аспект кривичног дела прогањања“, *Правне теме*, 10 (2017): 137.

Чини се да је тежиште Конвенције на томе да посљедице овог кривичног дјела, треба да се цијене субјективно на основу доживљаја жртве а не на основу стандарда просјечног грађанина, с обзиром на то да су осјећај и граница угрожености сопствене безбједности ствар личног виђења⁴¹, али уз објективни корективни фактор, који не подлијеже изразитој субјективности (и њеној злоупотреби).

Имајући у виду посљедице овог кривичног дјела, те да се радња извршења предузима упорно и кроз дуже вријеме, јасно је да се као облик виности може јавити само умишљај, који мора да обухвати све битне елементе, а кад су у питању радње означене генералном клаузулом, извршилац мора бити свјестан посљедица које те радње изазивају. У погледу врсте умишљаја, радња извршења се може извршити и са директним и са евентуалним умишљајем, било да је учинилац био свјестан свог дјела, односно наступања посљедица и хтио њихово наступање, било да је био свјестан свог дјела, односно наступања посљедица и пристао на њихово наступање.

За основни облик дјела је предвиђена новчана казна или казна затвора до двије године.

5. КВАЛИФИКОВАНИ ОБЛИК ДЈЕЛА

Тежи облик дјела постоји ако је оно извршено у односу на садашњег или бившег брачног или ванбрачног партнера, лице са којим је извршилац био у интимној вези или према дјетету, те је за овај облик дјела предвиђена казна затвора од шест мјесеци до три године. Овдје се као квалификаторна околност јавља својство пасивног субјекта. Нека законодавства, попут Њемачког, прописују и друге квалификаторне околности, као што су опасност од наступања смрти или озбиљне повреде жртве, њеног сродника или другог блиског лица, односно смрт жртве, њеног сродника или другог блиског лица⁴².

⁴¹ Пауновић, „Кривичноправни аспекти прогањања-упоредноправна анализа и могући правци *de lege ferenda* измена“, 24.

⁴² Миладиновић-Стефановић, „Прилог расправи о криминализацији прогањања“, 150.

6. ПРОГАЊАЊЕ У КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ СРБИЈЕ

У Кривичном законнику Србије⁴³, у члану 138а, основни облик кривичног дјела прогањање је прописан на начин да дјело чини онај ко у току одређеног временског периода упорно: друго лице неовлаштено прати или предузима радње у циљу физичког приближавања том лицу противно његовој вољи; противно вољи другог лица настоји да са њим успостави контакт непосредно, преко трећег лица или путем средстава комуникације; злоупотребљава податке о личности другог лица или њему блиског лица ради наручивања робе или услуга; пријети нападом на живот, тијело или слободу другог лица или њему блиског лица; предузима друге сличне радње на начин који може осјетно да угрози лични живот лица према коме се радње предузимају. Уочавамо да су прва четири облика формална (дјелатносна) кривична дјела, која се сматрају довршеним предузимањем радње извршења, јер немају прописану посљедицу као обиљежје бића кривичног дјела. Пети облик овог дјела је прописан као посљедични, јер као обиљежје бића кривичног дјела садржи посљедицу која се састоји у могућности осјетног угрожавања личног живота пасивног субјекта.

Ово кривично дјело, има значајне сличности са кривичним дјелом угрожавање сигурности из члана 138. Кривичног законика Србије, па ће у том случају постојати привидни стицај, у зависности од тога шта је у конкретном случају остварено⁴⁴. Тако код кривичног дјела прогањање, пријетња се мора понављати, а пријетити се може и нападом на слободу, а не само на живот или тијело, док је код кривичног дјела угрожавање сигурности довољно једнократно упућивање пријетње⁴⁵.

7. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Република Српска је испунила обавезе преузете Истанбулском конвенцијом по питању инкриминисања прогањања и отишла корак даље. У том смислу, Конвенција обавезује државе да инкриминишу намјерно понашање понављањем пријетњи упућених другом лицу, које узрокују да се он/она плаши за своју сигурност, а из анализираног законског описа дјела, уочавамо да упућивање пријетњи није нужно за остварење овог дјела, чиме је законодавац спустио криминални праг и осигурао ширу заштиту жртава овог кривичног дјела. Иако су и Република Србија, као и Република Српска

⁴³ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/2005, 88/2005-испр., 107/2005-испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

⁴⁴ Стојановић, *Коментар кривичног законика*, 529.

⁴⁵ *Ibid.*

инкриминисале ово кривично дјело, као резултат усклађивања кривичног законодавства са Истанбулском конвенцијом, можемо уочити осјетне разлике у прописивању њихових законских обиљежја, које иду дотле да се може поставити питање, да ли се уопште ради о истом кривичног дјелу? Сматрамо да је интенција при усвајању Истанбулске конвенције била да се ово дјело пропише као посљедично, како би се донекле сузила ионако широка криминална зона, а што је законодавац у Републици Српској и учинио.

Можемо констатовати да је инкриминисање прогањања као кривичног дјела било неопходно не само као обавеза из Конвенције, него и зато што се ради о друштвено штетном понашању, које код жртава изазива страх, тјескобу, промјену животних навика. Статистички подаци указују на то да је овакво криминално понашање широко распрострањено, те да прогањање има тенденцију раста, имајући у виду и модерне начине комуникације, који отварају велике могућности за ступање у нежељени контакт са жртвом. Остаје да се види на који ће начин судови примјењивати ову инкриминацију у пракси

ЛИТЕРАТУРА:

- Acquadro, Maran, Daniela, Antonella Varetto. „Psychological Impact of Stalking on Male and Female Health Care Professional Victims of Stalking and Domestic Violence“, *Frontiers in Psychology*, 9 (2018): 321-330.
- Balogh, Lidia. „The Ratification Status of the Council of Europe’s Istanbul Convention Among EU Member States“, *MTA Law Working Papers*, 7 (2020): 1-22.
- Baytok, Cemre. *The Istanbul Convention, Gender Politics and Beyond: Poland and Turkey*. Berlin: Hafiza Merkezi Berlin, 2021.
- Carradorini, Beatrice. „The Notion of Consent in Sexual Intercourse: the Istanbul Convention and its Implementation at National Level“, *мастер рад*, Università Ca Foscari Venezia, 2020.
- Cerami, Carola. „Turkey, Europe and Women’s Rights: The Controversial Debate on the Istanbul Convention“, *Nuovi Autoritarismi e Democrazie: Diritto, Istituzioni, Società*, 3, 1 (2021): 187-195.
- Elliott, Catherine, Frances Quinn. *Criminal Law, 8th edition*. Harlow: Pearson Education Limited, 2010.
- Grans, Lisa. „The Istanbul Convention and the Positive Obligation to Prevent Violence“, *Human Rights Law Review*, 18 (2018): 133-155.
- Meloy, Reid. „Stalking (Obsessional Following): A Review of Some Preliminary Studies“, *Aggression and Violent Behavior*, 1, 2 (1996): 147-162.
- Meloy, Reid. „Stalking-an Old Behavior, a New Crime“, *The psychiatric clinics of North America*, 22, 1 (1999): 85-99.

- Morris, Sue, Simon Anderson, Lorraine Murray. „Stalking and Harassment in Scotland“, *Crime and Criminal Justice Research Programme*, 67 (2002): 1-3.
- Nicol, Brian. *Stalking*. Chicago: The University of Chicago Press, 2006.
- Pathe, Michele. *Surviving Stalking*. Cambridge: Press syndicate of the University of Cambridge, 2002.
- Van der Aa, Suzana. „Stalking as a Form of (Domestic) Violence Against Women“, *Rassegna Italiana di Criminologia*, 3 (2012): 174-187.
- Бабић, Милош, Иванка Марковић. *Кривично право, посебни дио*. Бања Лука: Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, 2018.
- Делић, Наташа. *Кривично право, посебни део*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2023.
- Дечковић, Самра. „Кривично-правни аспект кривичног дела прогањања“, *Правне теме*, 10 (2017): 135-143.
- Димовски, Дарко. „Криминалитет прогањања-криминолошки и кривично правни аспект“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 72 (2016): 163-181.
- Игњатовић, Ђорђе. *Криминологија*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2023.
- Икановић, Вељко. „Кривично дјело прогањање у физичком и сајбер простору“, *Годишњак Факултета правних наука*, 12 (2022): 79-90.
- Ковачевић, Милица. „Прогањање-општа разматрања и упоредноправни преглед“, *Страни правни живот*, 1 (2018): 57-71.
- Ковачевић, Милица, Марија Маљковић. „Прогањање-криминолошки и кривичноправни аспекти“, *Зборник Института за криминолошка и социолошка истраживања*, 35-3 (2016): 85-99.
- Марковић, Иванка. *Основи криминологије*. Бања Лука: Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, 2010.
- Миладиновић-Стефановић, Душица. „Прилог расправи о криминализацији прогањања“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 72 (2016): 143-162.
- Николић-Ристановић, Весна, Марина Ковачевић-Лепојевић. „Прогањање: појам, карактеристике и друштвени одговори“, *Темида*, 4 (2007): 3-12.
- Пауновић, Никола. „Кривичноправни аспекти прогањања-упоредноправна анализа и могући правци *de lege ferenda* измена“, *Страни правни живот*, 1 (2019): 21-41.
- Ранђеловић, Вишња. „Прогањање: појам, карактеристике и предлози *de lege ferenda*“, *Зборник радова Правног факултета*, 1, 50 (2016): 233-244.
- Симовић, Миодраг, Миле Шикман. „Decade of the Istanbul Convention-Practice and Application in Bosnia and Herzegovina“, *Правни живот*, 1, 9 (2022): 429-449.
- Стојановић, Зоран. „Прогањање-ново кривично дело у Кривичном закону Србије“, у *Казнена реакција у Србији, VII део*, уред. Ђорђе Игњатовић, 1-11. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2017.

- Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, текст доступан на: <https://rm.coe.int/1680462540>.
- Кривични законик Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 64/2017, 104/2018-одлука УС, 15/2021 и 73/2023.
- Кривични законик Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/2005, 88/2005-испр., 107/2005-испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
- „Политика“, у: <https://www.politika.rs/sr/clanak/496662/Zbog-proganjanja-donete-282-presude>, приступљено 31.10.2023.
- „Stalking-the terrifying crime the law may at last be taking seriously“, у: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/mar/06/stalking-crime-law-taking-seriously>, приступљено 31.10.2023.
- „Информација о стању безбједности у Републици Српској за 2021. годину“, у: <https://mup.vladars.net/index.php?vijest=64&vrsta=statistike&stat=1>, приступљено 31.10.2023.
- Пресуда Врховног касационог суда Србије, бр. Кзз 139/2021 од 17.2.2021.
- Пресуда Врховног касационог суда Србије, бр. Кзз 70/2019 од 6.2.2019.

STALKING – CRIMINAL LAW ASPECTS

Marko Solomun⁴⁶

Master's student at the Faculty of Law, University of Belgrade

Abstract: Stalking is a new criminal offense in the criminal legislation of the Republic of Srpska, prescribed in the Criminal Code of the Republic of Srpska from 2017 after harmonization of criminal legislation of Republic of Srpska with the Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention), ratified by Bosnia and Herzegovina. Stalking is a new term for socially unacceptable behavior that is as old as mankind. The paper deals with the concept of stalking itself, as well as the legal characteristics of a criminal offense. Also, the paper shows the criminal offense of stalking, as it is criminalized in the Criminal Code of Republic of Serbia.

Keywords: stalking, Istanbul Convention, tracking.

⁴⁶Bachelor of law, e-mail: markosolomun@outlook.com